

Europos regionų komiteto nuomonė dėl Pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos, kuria iš dalies keičiama Direktyva 2009/73/EB dėl gamtinių dujų vidaus rinkos bendrųjų taisyklių

(2018/C 361/09)

Pranešėjas:	Mauro D'ATTIS (IT/PPE), Rokafioritos savivaldybės tarybos narys (Mesina)
Pamatinis dokumentas:	Pasiūlymas dėl Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos, kuria iš dalies keičiama Direktyva 2009/73/EB dėl gamtinių dujų vidaus rinkos bendrųjų taisyklių
	COM (2017) 660 final

I. SIŪLOMI PAKEITIMAI

1 pakeitimas

3 konstatuojamoji dalis

Komisijos siūlomas tekstas	RK pakeitimas
<p>Šia direktyva siekiama šalinti likusias gamtinių dujų vidaus rinkos sukūrimo kliūtis, kylančias dėl to, kad Sąjungos rinkos taisyklės netaikomos dujotiekiams į trečiąsias šalis ir iš jų. Šia direktyva įvedamais daliniais pakeitimais bus užtikrinta, kad dvi ar daugiau valstybių narių jungiantiems dujotiekiams taikomos taisyklės taip pat būtų taikomos Sąjungoje esantiems dujotiekiams į trečiąsias šalis ir iš jų. Taip bus užtikrintas teisinės sistemos nuoseklumas Sąjungoje kartu išvengiant konkurencijos iškraipymo Sąjungos energijos vidaus rinkoje. Tai taip pat padidins skaidrumą ir rinkos dalyviams, visų pirma į dujų infrastruktūrą investuojantiems investuotojams ir tinklo naudotojams, suteiks teisinio tikrumo dėl taikomo teisinio režimo.</p>	<p>Šia direktyva siekiama šalinti likusias galimas gamtinių dujų vidaus rinkos sukūrimo kliūtis, kylančias dėl to, kad Sąjungos rinkos taisyklės netaikomos dujotiekiams į trečiąsias šalis ir iš jų. Šia direktyva įvedamais daliniais pakeitimais bus užtikrinta, kad dvi ar daugiau valstybių narių jungiantiems dujotiekiams taikomos taisyklės taip pat būtų taikomos Sąjungoje, įskaitant valstybių narių teritorinius vandenis ir išskirtines ekonomines zonas, esantiems dujotiekiams į trečiąsias šalis ir iš jų. Taip bus užtikrintas teisinės sistemos nuoseklumas Sąjungoje kartu išvengiant konkurencijos iškraipymo Sąjungos energijos vidaus rinkoje. Tai taip pat padidins skaidrumą ir rinkos dalyviams, visų pirma į dujų infrastruktūrą investuojantiems investuotojams ir tinklo naudotojams, suteiks teisinio tikrumo dėl taikomo teisinio režimo.</p>

Paaiškinimas

Regionų komitetas mano, kad remiantis būtinumo, proporcingumo ir subsidarumo principais ir atsižvelgiant į bendrą ES dujų tiekimo saugumo tikslą, Trečiosios direktyvos nuostatų išplėtimas neturėtų apimti tik tų atvejų, kai tai iš tiesų yra laikoma būtina.

2 pakeitimas

4 konstatuojamoji dalis

Komisijos siūlomas tekstas	RK pakeitimas
<p>siekiant atsižvelgti į tai, kad anksčiau nebuvo konkrečių Sąjungos taisyklių, taikomų dujotiekiams į trečiąsias šalis ir iš jų, valstybės narės turėtų turėti teisę leisti nukrypti nuo tam tikrų Direktyvos 2009/73/EB nuostatų tokiems dujotiekiams, kurie buvo užbaigti šios direktyvos įsigaliojimo dieną. Atitinkama atskyrimo modelių, išskyrus nuosavybės atskyrimo modelius, taikymo data turėtų būti pritaikyta dujotiekiams į trečiąsias šalis ir iš jų.</p>	<p>Siekiant atsižvelgti į tai, kad anksčiau nebuvo konkrečių Sąjungos taisyklių, taikomų dujotiekiams į trečiąsias šalis ir iš jų, valstybės narės turėtų turėti teisę leisti nukrypti nuo tam tikrų Direktyvos 2009/73/EB nuostatų tokiems dujotiekiams, kurie buvo užbaigti šios direktyvos įsigaliojimo dieną. Visas tokias leidžiančias nukrypti nuostatas tvirtina Komisija. Atitinkama atskyrimo modelių, išskyrus nuosavybės atskyrimo modelius, taikymo data turėtų būti pritaikyta dujotiekiams į trečiąsias šalis ir iš jų.</p>

Paaiškinimas

Savaime suprantama.

3 pakeitimas

1 straipsnis

1 punktas

Komisijos siūlomas tekstas	RK pakeitimas
<p>1) 2 straipsnio 17 punktas pakeičiamas taip:</p> <p>„17) jungiamasis vamzdynas – perdavimo vamzdynas, kuris kerta sieną tarp valstybių narių arba tarp valstybių narių ir trečiųjų šalių iki Sąjungos jurisdikcijos sienos;“</p>	<p>1) 2 straipsnio 17 punktas pakeičiamas taip:</p> <p>„17) jungiamasis vamzdynas – perdavimo vamzdynas, kuris kerta sieną tarp valstybių narių arba – tik tais atvejais, kai visos egzistuojančios infrastruktūros, jungiančios Europos Sąjungą ir trečiąją šalį, kurioje prasideda atitinkama infrastruktūra (užbaigta kurti po šios direktyvos priėmimo datos), kaip patvirtinta Agentūros, nuolatiniai techniniai paros pajėgumai jau viršija (arba kartu su nauja infrastruktūra viršys) 40 % infrastruktūros, jungiančios Europos Sąjungą ar atitinkamą rizikos grupę, kaip apibrėžta Reglamento (ES) 2017/1938 I priede, su trečiąja šalimi, kaip patvirtinta Agentūros, bendro nuolatinio techninio paros pajėgumo (įskaitant Europos Sąjungos SGD terminalus) – tarp valstybių narių ir trečiosios šalies;“</p>

Paaiškinimas

Atsižvelgiant į 3 konstatuojamąją dalį. Komisijos praktikoje, kurią patvirtina ir ES teismai, paprastai taikoma 40 % riba, kai galima daryti prielaidą dėl dominuojančios padėties (šią prielaidą galima paneigti). Be to, toks požiūris geriau atitinka SESV 194 straipsnio, 2 dalies 2 punktą ir SESV 3 straipsnio 2 punktą dėl įvairių Europos Komisijos ir valstybių narių įgaliojimų energetikos srityje ir subsidiarumo principą. Reglamento (ES) 2017/1938 I priede apibrėžtos rizikos grupės išlieka ES dujų tiekimo sistemos saugumo pagrindu, nes jos nustatomos siekiant spręsti didelio masto tarpvalstybinės rizikos problemas. Projektas „Nord Stream“ gali daryti poveikį visų pirma dviem rizikos grupėms (Ukraina ir Baltarusija).

4 pakeitimas

1 straipsnis

4 punktas

Komisijos siūlomas tekstas	RK pakeitimas
<p>4) 36 straipsnis iš dalies keičiamas taip: a) 3 dalis papildoma antru sakiniu: „Jeigu atitinkama infrastruktūra priklauso valstybės narės ir vienos (ar daugiau) trečiosios (-ųjų) šalies (-ių) jurisdikcijai, nacionalinė reguliavimo institucija prieš priimdama sprendimą konsultuojasi su atitinkamomis trečiųjų šalių institucijomis.“; b) 4 dalies antroje pastraipoje pridedamas antras sakiny: „Jeigu atitinkama infrastruktūra taip pat priklauso vienos ar daugiau trečiųjų šalių jurisdikcijai, valstybių narių nacionalinės reguliavimo institucijos prieš priimdamos sprendimą konsultuojasi su atitinkamomis trečiųjų šalių institucijomis siekdamos užtikrinti, kad atitinkamai infrastruktūrai šios direktyvos nuostatos būtų nuosekliai taikomos iki Sąjungos jurisdikcijos sienos.“;</p>	<p>4) 36 straipsnis iš dalies keičiamas taip: a) 1 dalies a punktas pakeičiamas taip: „a) investicija turi skatinti dujų tiekimo konkurenciją ir gerinti tiekimo saugumą, atsižvelgiant į infrastruktūros į trečiąsias šalis ir iš jų atvejį, taip pat į atitinkamų pasiūlymų struktūrą ir į prieigą prie šių eksporto ir (arba) importo dujotiekių trečiojoje šalyse;“; b) 3 dalis papildoma antru sakiniu: „Jeigu atitinkama infrastruktūra priklauso valstybės narės ir vienos (ar daugiau) trečiosios (-ųjų) šalies (-ių) jurisdikcijai, nacionalinė reguliavimo institucija prieš priimdama sprendimą konsultuojasi su atitinkamomis trečiųjų šalių institucijomis.“; c) 4 dalies antroje pastraipoje pridedamas antras sakiny: „Jeigu atitinkama infrastruktūra taip pat priklauso vienos ar daugiau trečiųjų šalių jurisdikcijai, valstybių narių nacionalinės reguliavimo institucijos prieš priimdamos sprendimą konsultuojasi su atitinkamomis trečiųjų šalių institucijomis siekdamos užtikrinti, kad atitinkamai infrastruktūrai šios direktyvos nuostatos būtų nuosekliai taikomos iki Sąjungos jurisdikcijos sienos.“;</p>

Paaškinimas

Šiuo pakeitimu siekiama sudaryti sąlygas geresniam ir išsamesniam svarstymui vertinant galimybę taikyti leidžiančią nukrypti nuostatą, tai pat vertinant kai kuriuos svarbius kitos šalies veiksnius (biržos prekes ir pajėgumus), kurie svarbūs užtikrinant importo ir (arba) eksporto infrastruktūros kontrolę vadovaujantis 36 straipsniu, t. y. esant dominuojančiai padėčiai tiekimo ir (arba) transporto srityje.

5 pakeitimas

1 straipsnis

7 dalis

Komisijos siūlomas tekstas	RK pakeitimas
<p>7) 49 straipsnis papildomas 9 dalimi: „Kalbant apie dujotiekius į trečiąsias šalis ir iš jų, užbaigtus iki [LB: šios direktyvos įsigaliojimo data], valstybės narės gali nuspręsti nukrypti nuo 9, 10, 11 ir 32 straipsnių ir 41 straipsnio 6, 8 ir 10 dalių nuostatų taikymo šių dujotiekių atkarpoms tarp Sąjungos jurisdikcijos sienos ir pirmo sujungimo taško, su sąlyga, kad nukrypti leidžianti nuostata nepakenks konkurencijai Sąjungos gamtinių dujų vidaus rinkoje bei jos veiksmingam veikimui arba energijos tiekimo saugumui Sąjungoje. Nukrypti leidžiančios nuostatos galiojimo laikas ribojamas ir jai gali būti taikomos sąlygos, padedančios siekti minėtų sąlygų. Jeigu atitinkamas dujotiekis yra daugiau negu vienos valstybės narės jurisdikcijoje, dėl nukrypti leidžiančios nuostatos šiam dujotiekiiui sprendžia valstybė narė, kurios jurisdikcijoje yra pirmas sujungimo taškas. Bet kokią sprendimą dėl nukrypti leidžiančios nuostatos pagal šią dalį valstybės narės paskelbia per vienerius metus nuo šios direktyvos įsigaliojimo.“</p>	<p>7) 49 straipsnis papildomas 9 dalimi: „Kalbant apie dujotiekius į trečiąsias šalis ir iš jų, užbaigtus iki [LB: šios direktyvos įsigaliojimo data], valstybės narės gali nuspręsti nukrypti nuo 9, 10, 11 ir 32 straipsnių ir 41 straipsnio 6, 8 ir 10 dalių nuostatų taikymo šių dujotiekių atkarpoms tarp Sąjungos jurisdikcijos sienos ir pirmo sujungimo taško, su sąlyga, kad nukrypti leidžianti nuostata nepakenks konkurencijai Sąjungos gamtinių dujų vidaus rinkoje bei jos veiksmingam veikimui arba energijos tiekimo saugumui Sąjungoje. Nukrypti leidžiančios nuostatos galiojimo laikas ribojamas, ji nustoja galioti... ne vėliau kaip ... [praėjus 3 metams nuo šios iš dalies keičiančios direktyvos įsigaliojimo datos] ir jai taikomos sąlygos, padedančios siekti minėtų sąlygų. Jeigu atitinkamas dujotiekis yra daugiau negu vienos valstybės narės jurisdikcijoje, dėl nukrypti leidžiančios nuostatos šiam dujotiekiiui sprendžia valstybė narė, kurios jurisdikcijoje yra pirmas sujungimo taškas. Kompetentinga institucija nedelsdama praneša Komisijai apie sprendimą ir kartu pateikia visą svarbią, su sprendimu susijusią informaciją. Per 2 mėnesių laikotarpį nuo pranešimo gavimo Komisija gali priimti sprendimą, reikalaujantį, kad valstybė narė iš dalies pakeistų sprendimą taikyti nukrypti leidžiančią nuostatą arba jį atšauktų. Bet kokią sprendimą dėl nukrypti leidžiančios nuostatos pagal šią dalį valstybės narės paskelbia per vienerius metus nuo šios direktyvos įsigaliojimo.“</p>

Paaiškinimas

Siekiant teisinio saugumo, svarbu nustatyti aiškų nukrypti leidžiančių nuostatų galiojimo terminą.

II. POLITINĖS REKOMENDACIJOS

EUROPOS REGIONŲ KOMITETAS

Bendrosios pastabos

1. primena, kad vietos ir regionų valdžios institucijoms daugeliu atveju tenka pagrindinė atsakomybė už energijos tiekimą ir (arba) paskirstymą, planavimą ir aplinkos apsaugą, energijos tiekimo saugumo stiprinimą, o taip pat už ryšių su piliečiais, įmonėmis ir nacionalinėmis valdžios institucijomis palaikymą energijos tiekimo klausimais;

2. visų pirma nori pabrėžti, kad pakankamas gamtinių dujų kiekis už pagrįstą kainą, kurias modernia, saugia ir atsparia importo infrastruktūra tiekia patikimi tiekėjai, yra tvaraus vietos ir regionų bendruomenių gyvenimo lygio užtikrinimo pagrindas ir svarbiausias įmonių, padedančių savo bendruomenių nariams užtikrinti darbo vietas ir orumą, veiklos išteklius; be to, Europos Sąjunga išsipareigojo siekti ES politikos tikslų – iki 2050 m. šiltnamio efektą sukeliančių dujų (ŠESD) išmetimą sumažinti 80–95 %, palyginti su 1990 m. lygiu ⁽¹⁾;

⁽¹⁾ Energetikos veiksmų planas iki 2050 m. (COM(2011) 885 final).

3. atkreipia dėmesį į tai, kad ES gamtinių dujų importo poreikiai artimiausiais metais gali dar labiau padidėti, visų pirma atsižvelgiant į išaugusią vidaus paklausą ir mažėjančią ES dujų gamybą; pabrėžia, kad vykdant infrastruktūros projektus, kuriuose prieiga prie daugiau kaip 40 % ES importo pajėgumų suteikiama vieninteliame tiekėjui arba atitinkamai rizikos grupei, kaip apibrėžta Reglamento (ES) 2017/1938 I priede, pavyzdžiui, „Nord Stream 2“, kyla pavojus energijos tiekimo saugumui ir vidaus rinkos plėtrai. Siekiant sumažinti riziką, būtina visapusiškai laikytis Dujų direktyvos reikalavimų, ypač dėl trečiųjų šalių prieigos, veiklos atskyrimo bei skaidrių, nediskriminacinių ir išlaidas atspindinčių tarifų;
4. pabrėžia, kad ES gamtinių dujų vidaus rinka yra toliau plėtojama ir priklauso nuo sprendimų, kurie leistų pagerinti biržos prekių rinkos likvidumą ir tiekimo įvairinimą, taip pat plėtoti importo pajėgumus, kad, be kita ko, sumažėtų gamtinių dujų kaina ES vietos ir regionų bendruomenių gyventojams;
5. atkreipia dėmesį į tai, kad gamtinių dujų rinkai būdinga didelė biržos prekių ir susijusių pajėgumų rinkų tarpusavio priklausomybė. Abi šios rinkos susijusios su ta pačia paklausa, t. y. siuntėjų (angl. *shipper*), kurie užtikrina ryšį tarp pagrindinių biržos prekių šaltinių (telkiniai ES viduje ar už jos ribų ir suskystintų gamtinių dujų (SGD) suskystinimo terminalai) ir atitinkamos ES vietos paklauso;
6. todėl pabrėžia, kad naujos taisyklės (atsižvelgiant į rinkos ypatumus, susijusius su atitinkamos infrastruktūros plėtojimu ES energetikos sąjungoje, kurios tikslas – užtikrinti saugią, konkurencingą ir tvarią (2050 m. nedaug iškastinio kuro naudojančią Europą) energetiką, ir grindžiamoje laisvosios rinkos ir solidarumo principais) turėtų būti gerai apgalvotos atsižvelgiant į ilgalaikę, o ne tik *ad hoc* perspektyvą;
7. pažymi, kad tai yra būtina atsižvelgiant ir į investicijų ir pramonės iniciatyvų svarbą vietos ir regionų bendruomenėms, kuriose į ES teritoriją tiesiami dujotiekiai iš trečiųjų šalių;
8. nurodo, kad nors povandeniniams dujotiekiams taikomi griežti ES aplinkos apsaugos teisės aktai, įskaitant Espo konvenciją, o su gamtinių dujų struktūromis susijęs nelaimingų atsitikimų skaičius, palyginti su kitais energetikos infrastruktūros objektais, yra itin žemas, vietos ir regionų bendruomenės gali patirti neigiamą poveikį aplinkai;

Konkrečios rekomendacijos

9. pažymi, kad šiomis aplinkybėmis siekiant pirmiau minėtų tikslų, ES reikia: i) ne ES gamtinių dujų (dabartinių tiekėjų, o ateityje – potencialių naujų tiekėjų, su kuriais turi būti skatinamos jungtys) ir ii) nepriklausyti nuo tam tikrų gamintojų ir (arba) šalių ir visose teisėkūros iniciatyvose atsižvelgti į šias dvi objektyvias kliūtis;
10. kartoja savo poziciją⁽²⁾, kad naujais energetikos projektais Europoje pirmiausia turėtų būti siekiama energijos šaltinių įvairinimo ir neturėtų būti kenkiama tranzito šalių, įskaitant Europos kaimynystės politikos šalis, statusui;
11. pripažįsta, kad kai kurios naujos gamtinių dujų importo infrastruktūros iniciatyvos, visų pirma „Nord Stream 2“, padėjo užtikrinti daugiau tiekimo maršrutų, tačiau dėl jų kai kurioms kitoms valstybėms narėms ir visų pirma kai kurioms vietos ir regionų ir bendruomenėms gali kilti tiekimo saugumo problemų; nurodo, kad šias problemas reikia spręsti remiantis solidarumo ir vidaus rinkos principais ES ir regionų lygmenimis, taip pat rizikos vertinimu, kai įvertinamas tiek tiekimo saugumas, tiek atitinkamomis ES taisyklėmis reglamentuojama pačių įrenginių sauga;
12. šiuo požiūriu primena, kad ypač baiminamasi dėl sustiprėjusios kai kurių ne ES gamtinių dujų tiekėjų dominuojančios padėties, kuri lėmė kainų iškraipymus ir dėl kurios kyla pavojus, kad tokios iniciatyvos, pavyzdžiui, „Nord Stream 2“, gali paskatinti ES poreikį įvairinti ne ES energijos šaltinius;
13. todėl teigiamai vertina šią Komisijos teisėkūros iniciatyvą, tačiau pabrėžia būtino poveikio vertinimo svarbą atsižvelgiant į Tarpinstitucinį susitarimą dėl geresnės teisėkūros⁽³⁾;

⁽²⁾ CIVEX-VI/011.

⁽³⁾ Europos Parlamento, Europos Sąjungos Tarybos ir Europos Komisijos tarpinstitucinis susitarimas dėl geresnės teisėkūros (OL L 123, 2016 5 12, p. 1).

14. pabrėžia, kad pasiūlytuose sprendimuose visada privalu atsižvelgti į bendrą ES interesą ir į Europos energetikos sąjungos kūrimą, kuris išlieka svarbesnis už valstybių narių interesus, taip pat į poreikį deramai atsižvelgti ne tik į solidarumo, bet ir į proporcingumo ir subsidiarumo principus, o pastarojo, vienos ES valstybės narės Senato manymu, šiuo atveju nepakankamai paisoma;
15. pažymi, kad šiuo požiūriu ir atsižvelgiant į pirmiau minėtą ryšį tarp pajėgumų (importo infrastruktūros) ir biržos prekių (gamtinių dujų) reikėtų teikti pirmenybę sprendimams, kuriais nebūtų atgrasoma nuo investicijų į naujas importo struktūras (pvz., iš Artimųjų Rytų į Graikiją jūros dugnu nutiestiems dujotiekiams, kurie galėtų sudaryti galimybę Pietryčių Europos valstybėms narėms įvairinti energijos tiekimo šaltinius) ar kurie neapsunkintų esamų objektų valdymo, nes tai galėtų turėti paradoksalių pasekmių, t. y. sumažinti importo galimybes ir padidinti ES energetinę priklausomybę nuo dabartinių tiekėjų;
16. pabrėžia, kad pirmiau nurodyto požiūrio, kuris neatgraso nuo naujų investicijų ir nesukuria pernelyg didelės papildomos naštos esamos importo infrastruktūros valdymui, taikymas padėtų išspręsti su galimu siūlomos direktyvos neigiamu ir nenumatytu poveikiu rinkai ir operatoriams susijusius klausimus, iškelto per Komisijos surengtas konsultacijas;
17. šiuo klausimu primena, kad suinteresuotųjų subjektų organizacija, pavyzdžiui, asociacija „Eurogas“, pareiškė priekaištų dėl: i) pasiūlymo taikymo atgaline data poveikio jau esamų investicijų saugumui (atsižvelgiant į teisinę sistemą ir laikotarpį, kuris *ex post* bus iš dalies pakeistas) ir teisėtiems investuotojų lūkesčiams; ii) politinių ir teisinių sunkumų (tarptautinės teisės požiūriu) persvarstant atitinkamus esamus tarpvyriausybinius susitarimus su trečiosiomis šalimis be jų sutikimo; iii) rizikos būsimam ES tiekimo saugumui, kurią galėtų lemti anksčiau minėti veiksniai, ir sunkumai, susiję su naujų dujotiekų tiesimu;
18. atsižvelgiant į tai, kas pirmiau išdėstyta, ir vadovaujantis vienas nuo kito neatsiejama solidarmumo, proporcingumo ir subsidiarumo principais, siūlo iš dalies keisti pasiūlymą siekiant: i) sudaryti sąlygas ES institucijoms užkirsti kelią arba išspręsti problemas, su kuriomis gali susidurti kai kurios valstybės narės dėl kitų valstybių narių infrastruktūros iniciatyvų, kurios gali sustiprinti dominuojančią padėtį arba sumažinti ne ES šaltinių įvairinimą, kaip nurodyta 10 punkte; ii) apsaugoti visą ES nuo tiekimo nesaugumo pavojų ir iii) užtikrinti derėjimą su esama ES teisine sistema ir tarptautiniais įsipareigojimais;
19. todėl išplėtus pasiūlymo dėl direktyvos taikymo sritį jį taikant ir teritoriniams vandenims ragina Komisiją užtikrinti būtiną atitiktį (taigi, kartu ir šio išplėtimo atitiktį) Montego Bėjuje priimtai Jungtinių Tautų jūrų teisės konvencijai (UNCLOS);
20. pabrėžia, kad laikantis pirmiau minėto požiūrio bus galima derinti būtinus politinius sprendimus ir deramai laikytis teisinių apribojimų, susijusių su ES teisės aktais dėl vidaus kapitalo judėjimo ir tarptautinėmis taisyklėmis (UNCLOS, PPO, investicijų apsaugos taisyklės);
21. pažymi, kad RK, atlikdamas jam pavestą vaidmenį šioje srityje, dės pastangas siekiant Europos lygmeniu išspręsti minėtas problemas, ir tikisi, kad tokių pat pastangų dės ir kitos ES institucijos, bei ragina jas priimti iš dalies keičiamą direktyvą.

Briuselis, 2018 m. gegužės 16 d.

*Europos regionų komiteto
pirmininkas*

Karl-Heinz LAMBERTZ